

---

14 december 2010
Corr.nr. 2010-66.146, FC
Zaaknr. 294126

Nummer 46/2010

Voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen tot vaststelling van het minimaal benodigde weerstandsvermogen voor de provincie Groningen.

SAMENVATTING:

Ernst & Young Accountants hebben onlangs een onderzoek uitgevoerd naar de omvang van het minimaal door de provincie benodigde weerstandsvermogen. Zij hebben dit onderzoek uitgevoerd aan de hand van een desk-research en interviews. In het door hen opgestelde rapport van bevindingen zijn de op dit moment bekende risico's gekwantificeerd, waarbij een minimale en een maximale variant wordt gepresenteerd. Voor de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen wordt gerekend met de minimale variant met daar bovenop een zgn. opslagbedrag ter dekking van mogelijke financiële consequenties inzake risico's waarvan een kwantificering onmogelijk is (p.m. posten) en algemene nog niet nader te benoemen bedrijfsvoeringsrisico's.

Voor het afdekken van de incidentele risico's geven Ernst & Young Accountants aan dat een minimaal benodigd weerstandsvermogen van € 30,4 miljoen noodzakelijk is. Daarnaast hebben Ernst & Young Accountants de structurele risico's berekend op € 1,75 miljoen. Gelet op het feit dat de incidentele weerstandscapaciteit wordt becijferd op € 92,1 miljoen (exclusief het minimaal benodigde weerstandsvermogen voor de periode van het nu zittende college van € 24,4 miljoen) en de structurele weerstandscapaciteit op € 21 miljoen blijkt dat de provincie in formele zin over voldoende middelen beschikt om de gesignaleerde risico's op te kunnen vangen.

Hierbij moet worden opgemerkt dat de becijferde € 92,1 miljoen weliswaar in formele zin vrij aanwendbaar is binnen de algemene reserve, maar dat deze vrije ruimte enerzijds nodig is voor het afdekken van de incidentele risico's (momenteel becijferd op € 30,4 miljoen) en anderzijds binnen het rendementsmodel met betrekking tot ESFI geoormerkt is om de gewenste voeding van de bestemmingsreserve ESFI te garanderen en om over voldoende middelen te beschikken voor het uitvoeren van projecten MIT/RSP. Het rendementsmodel gaat er vanuit dat een groot deel van de liquiditeiten en brugleningen (ca. € 500 miljoen) die verworven zijn door de verkoop van de aandelen Essent tot 2020 met een geschat rendement kunnen worden weggezet op de kapitaalmarkt. Hierbij wordt opgemerkt dat de middelen gedurende de looptijd van het rendementsmodel voor een groot deel aangewend dienen te worden voor de financiering van de MIT/RSP-projecten. Het rendementsmodel bevat tevens dividendopbrengsten en een aantal overige variabelen. De ontwikkeling in deze variabelen laat zien dat het rendementsmodel en daarmee de gewenste voeding van de bestemmingsreserve ESFI en de financiering van de MIT/RSP-projecten onder druk staan. Een belangrijke reden hiervoor is dat het feitelijke renteniveau thans lager ligt dan in het rendementsmodel werd verondersteld. Reden te meer om de basis voor het rendementsmodel (de input van ca. € 500 miljoen) in stand te laten. Voor de volledigheid merken wij op dat wij dit rendementsmodel in de commissievergadering Bestuur en Financiën van 2 december 2009 aan uw staten hebben gepresenteerd.

Voorgesteld wordt om € 61,7 miljoen - de vrije ruimte na aftrek van het minimaal benodigde weerstandsvermogen van € 30,4 miljoen - toe te voegen aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve "compensatie dividend Essent". Tevens stellen wij voor om vanuit de algemene reserve het reeds gelabelde stamkapitaal van € 100 miljoen aan deze bestemmingsreserve toe te voegen.

Inleiding.

Het is gebruikelijk dat telkens aan het begin van elke collegeperiode een onderzoek wordt uitgevoerd naar de omvang van het minimaal door onze provincie benodigde weerstandsvermogen. Dit keer is besloten om dit onderzoek voor de verkiezingen te laten verrichten. Door Ernst & Young Accountants is in het najaar van 2010 een onderzoek gedaan naar het minimaal benodigde weerstandsvermogen. In dit verband is allereerst gekeken naar de huidige omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit. Vervolgens heeft een inventarisatie van de risico's plaatsgevonden, waarbij de risico's zoveel mogelijk zijn gekwantificeerd. Tevens is een benchmark verricht naar de weerstandscapaciteit van de provincie Groningen ten opzichte van andere provincies. De resultaten van bovengenoemde werkzaamheden zijn in het rapport van bevindingen van Ernst & Young Accountants vastgelegd.

In deze voordracht zullen wij u informeren over de bevindingen van Ernst & Young Accountants. Alvorens daartoe over te gaan zullen wij eerst ingaan op het begrippenkader dat door Ernst & Young Accountants is gehanteerd bij het uitvoeren van het onderzoek.

Gehanteerde begrippenkader door Ernst & Young Accountants bij het onderzoek.

Ernst & Young Accountants hebben het volgende begrippenkader bij het uitvoeren van het onderzoek naar de minimaal door onze provincie benodigde weerstandsvermogen gehanteerd.

Risicomanagement:

Een risico is een onzekere gebeurtenis met (nadelige) gevolgen voor de provincie. Risicomanagement is erop gericht om de schadelijke gevolgen van risico's zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken. Het is daarom essentieel dat een ambitieuze organisatie als de provincie Groningen voldoende aandacht heeft voor de sturing en beheersing van risico's (risicomanagement) en er tegelijk (en in die volgorde) een buffer aanwezig is voor het opvangen van onverwachte tegenvallers (weerstandsvermogen). Risicomanagement en weerstandsvermogen zijn daarmee onderling verbonden en vormen een belangrijk onderdeel van het (financiële) beleid van de provincie.

Weerstandsvermogen:

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de provincie in staat is om de nadelige gevolgen van risico's (financiële tegenvallers) op te vangen met het huidige beleid en de huidige uitgangspunten. Pas als een risico zich - ondanks de inspanningen op het gebied van risicomanagement - toch voordoet en negatieve financiële gevolgen heeft voor de provincie en de reguliere programmabudgetten ontoereikend zijn, komt het weerstandsvermogen in beeld.

Beschikbare weerstandscapaciteit:

De beschikbare weerstandscapaciteit is de optelsom van alle elementen uit de provinciale financiën die daadwerkelijk kunnen worden ingezet om niet begrote kosten te dekken.

Minimaal benodigde weerstandscapaciteit:

De minimaal benodigde weerstandscapaciteit kan worden weergegeven als de verwachte impact vermenigvuldigd met de waarschijnlijkheidsfactor. Voor de bepaling van de minimaal benodigde weerstandscapaciteit tellen alleen risico's met nadelige gevolgen mee, die nog niet op andere wijze zijn afgedekt (bijvoorbeeld door het afsluiten van een verzekering). Risico's kunnen ook positieve gevolgen hebben. Deze mogen vanuit het voorzichtigheidsprincipe bij de bepaling van de minimaal benodigde weerstandscapaciteit niet gesaldeerd worden met negatieve risico's. De kans is erg klein (maar niet helemaal uit te sluiten) dat alle aanwezige risico's zich daadwerkelijk voor zullen doen, dit allemaal tegelijkertijd gebeurt en alle risico's dan ook nog eens tot het maximaal mogelijke nadeel leiden. Vandaar dat in de berekening van de minimaal benodigde weerstandscapaciteit rekening wordt gehouden met een waarschijnlijkheidsfactor.

Structurele en incidentele risico's:

Bij het bepalen van de verwachte impact van risico's moet onderscheid gemaakt worden tussen risico's met incidentele gevolgen en risico's met structurele gevolgen. De verwachte impact van risico's met structurele gevolgen is in principe oneindig, de gevolgen komen immers jaarlijks terug. Dit zou betekenen dat ook het weerstandsvermogen oneindig groot zou moeten zijn. Dit is niet realistisch omdat structurele risico's uiteindelijk zullen worden opgevangen ofwel door een wijziging van beleid ofwel door een wijziging in de begroting. De geïdentificeerde structurele risico's worden derhalve wel gesignaleerd, maar dienen in de loop van een beperkte periode op bovenstaande wijze te worden ingebed in de organisatie dan wel de begroting. Uitgangspunt is dat voor structurele risico's binnen een termijn van twee à vier jaar na het voordoen van dit risico een structurele oplossing wordt gevonden.

Beleid inzake weerstandsvermogen:

Er zijn geen wettelijke normen voor de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen. Over het algemeen wordt als uitgangspunt gehanteerd dat de beschikbare weerstandscapaciteit minimaal gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit.

Dekking risico's:

Pas als een risico zich - ondanks de inspanningen op het gebied van risicomangement - toch voordoet, negatieve financiële gevolgen heeft voor de provincie en het niet mogelijk is dit te dekken uit reguliere programmabudgetten, zal het weerstandsvermogen worden aangesproken.

Bevindingen van Ernst & Young Accountants.

Huidige omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Ernst & Young Accountants hebben de incidentele en de structurele beschikbare weerstandscapaciteit bepaald op respectievelijk € 92,1 miljoen en € 21 miljoen. Ernst & Young Accountants geven inzake de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit van € 92,1 miljoen aan dat dit formeel geredeneerd vrij aanwendbaar is en daarmee in principe is te gebruiken voor het afdekken van incidentele risico's, maar dat tegenover deze vrije ruimte een rendementsmodel staat dat onder meer in 2020 moet waarborgen dat voldoende kapitaal resteert ten behoeve van de voeding van de bestemmingsreserve ESFI. Het betreffende rendementsmodel gaat er daarbij vanuit dat een groot deel van de liquiditeiten en brugleningen (ca. € 500 miljoen) die verworven zijn door de verkoop van de aandelen Essent tot 2020 met een geschat rendement kunnen worden weggezet op de kapitaalmarkt. Het rendementsmodel bevat daarbij een groot aantal variabelen. De ontwikkeling in deze variabelen kan het risico met zich meebrengen dat de gewenste voeding van de bestemmingsreserve ESFI niet wordt behaald. Zo is het feitelijke renteniveau thans al lager dan in het rendementsmodel werd verondersteld. Ernst & Young Accountants adviseren op grond van het bovenstaande de gerapporteerde vrije ruimte aan te wenden om het beoogde rendement uit het model te realiseren. Ernst & Young Accountants adviseren in dit verband tevens te onderzoeken of het vormen van een bestemmingsreserve terzake tot de mogelijkheden behoort. Voor een goed en volledig beeld geven Ernst & Young Accountants aan dat van de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit van € 92,1 miljoen thans een bedrag van € 24,4 miljoen gelabeld is voor het minimaal benodigde weerstandsvermogen voor de periode van het nu zittende college. Ernst & Young Accountants becijferen het minimaal benodigde weerstandsvermogen op basis van het onlangs uitgevoerde onderzoek op € 30,4 miljoen.

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de vrij aanwendbare ruimte in de algemene reserve. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit. Dit is het maximale bedrag aan opcenten motorrijtuigenbelasting dat geheven had kunnen worden gedurende een boekjaar verminderd met de werkelijk in dat boekjaar geïnde opcenten motorrijtuigenbelasting. In dit verband hebben Ernst & Young Accountants aangegeven dat het nieuwe kabinet van mening is dat bezuinigingen van provincies niet mogen worden afgewenteld op de burger. Zij geven aan dat het momenteel onduidelijk is in hoeverre beperkingen gesteld gaan worden aan het verhogen van de opcenten. Hiermee is het onzeker of de volledig onbenutte belastingcapaciteit gebruikt kan worden. Ernst & Young Accountants hebben bij dit onderzoek geen rekening gehouden met deze onzekerheid.

De incidentele weerstandscapaciteit wordt gebruikt voor de reservering van incidentele risico's en de structurele capaciteit kan worden benut voor structurele risico's.

Inventarisatie van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit).

Ernst & Young Accountants hebben ten aanzien van het inventariseren van de risico's interviews gehouden met verschillende medewerkers van onze organisatie. Op basis van deze interviews

hebben zij risico's onderkend. In onderstaande tabel is de samenvatting van deze risico's opgenomen. Een gedetailleerde weergave van deze risico's is weergegeven in bijlage 1 van het bijgevoegde rapport van Ernst & Young Accountants. Hierbij hebben Ernst & Young Accountants onderscheid gemaakt in drie categorieën. In categorie 1 bevinden zich de risico's die in beginsel niet direct uit de programma's kunnen worden gedekt, omdat de risico's een gevolg zijn van bijvoorbeeld expliciete politieke besluitvorming rondom deelname aan projecten. In onderstaande tabel zijn dit de risico's onder de nummers 1 tot en met 9 en een deel van 11 (voorzien van 'I'). De tweede categorie risico's zijn de risico's die in beginsel uit de programma's gedekt moeten worden, maar waarbij de bedragen dermate omvangrijk kunnen zijn dat de programma's dit niet altijd kunnen dragen. In onderstaande tabel zijn deze risico's voorzien van 'II'. Tot slot zijn in de laatste categorie de risico's opgenomen die gedekt zouden moeten worden uit de programma's. Deze risico's zijn in onderstaande tabel opgenomen onder 11 en voorzien van 'III'.

Ernst & Young Accountants hebben bij de risico-inventarisatie uitdrukkelijk ook de risicoparagraaf uit de Integrale Bijstelling 2010 betrokken. In die zin dient het uitgevoerde onderzoek als een soort 'second opinion' op de door de provinciale organisatie geïdentificeerde risico's te worden gezien.

In onderstaand overzicht zijn de door Ernst & Young Accountants onderkende en voor zover mogelijk gekwantificeerde risico's samengevat.

Categorie	nr.	Omschrijving risico	Minimaal benodigd weerstandsvermogen 2010 (x € 1.000)	Minimaal benodigd weerstandsvermogen 2007 (x € 1.000)
		<i>Totale risico's:</i>		
I	1	Balansposities	p.m.	p.m.
I	2	Cofinanciering	p.m.	150
I	3	Ontvangen subsidies	1.950	4.350
I	4	Gesubsidieerde instellingen	p.m.	p.m.
I	5	Samenwerkingsverbanden	4.440	1.000
I	6	Projecten en infrastructuur	5.000	3.100
I	7	Rijksbeleid	3.360	2.500
I	8	Handhaving vergunningen	2.000	1.000
I	9	Toezicht gemeenten	p.m.	-
II	10	Claims	2.500	2.500
I	11	Overige risico's	25	1.300
III	11	Overige risico's	150	-
		Totaal van de risico's	19.425	15.900
		Waarvan structureel	1.750	2.500
		Waarvan incidenteel	17.675	13.400
		Risico-opslag incidenteel	12.700	11.000
		Totaal incidenteel	30.375	24.400
		Totaal structureel	1.750	2.500

Ernst & Young Accountants hebben de gesignaleerde risico's zoveel mogelijk op geld gezet, waarbij een minimale variant (€ 17,7 miljoen) en een maximale variant (€ 44,7 miljoen) wordt gepresenteerd. Voor de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen wordt gerekend met de minimale variant van € 30,4 miljoen inclusief een zgn. opslagbedrag van € 12,7 miljoen ter dekking van mogelijke financiële consequenties inzake risico's waarvan een kwantificering onmogelijk is (p.m. posten) en algemene nog niet nader te benoemen bedrijfsvoeringsrisico's. De minimum variant betreft het maximale risico met de door Ernst & Young Accountants ingeschatte kans van optreden. Samengevat geven Ernst & Young Accountants aan dat ter afdekking van de incidentele risico's een minimaal bedrag benodigd is van € 30,4 miljoen.

Ten aanzien van het opslagbedrag het volgende. Ernst & Young Accountants hebben dit bedrag berekend op 10% van het netto budget (opcenten, leges en andere heffingen, rente/dividenden en overige baten uit begroting 2010) van ca. € 127 miljoen.

Ernst & Young Accountants hebben het opslagpercentage verhoogd van 7,5% naar 10%. Deze stijging wordt verklaard doordat enerzijds de beïnvloedbare baten van de provincie zijn gedaald vanwege lagere dividend inkomsten en anderzijds door het toegenomen risicoprofiel (zowel de aard van het risico van de p.m. posten als de hoeveelheid p.m. posten zijn toegenomen) van de

provincie Groningen. Dit ondanks het feit dat de kwaliteit van het gevoerde risicomanagement de afgelopen jaren beduidend is toegenomen. Ernst & Young Accountants zijn van mening dat de provincie Groningen, met name door de huidige conjunctuur en komende bezuinigingen, rekening moet houden met deze hogere relatieve reservering, zeker ook gezien de ontwikkeling in het aantal risico's waaraan thans de kwalificatie p.m. is gehangen. Overigens wordt opgemerkt dat het optreden van risico's met in het slechtste geval maximale gevolgen uiteraard niet worden uitgesloten. Daartegenover staat dat de historie leert dat slechts een beperkt deel van de gesignaleerde risico's daadwerkelijk optreedt.

Naast de incidentele risico's is ook een structureel risico geïnventariseerd voor € 1,75 miljoen. Hiervoor kan de onbenutte belastingcapaciteit van € 21,0 miljoen worden ingezet.

Op basis van de hierboven vermelde bevindingen geven Ernst & Young Accountants aan dat, met inachtneming van de beschreven nuanceringen inzake het rendementsmodel, het mogelijk zou moeten zijn het minimaal beschikbare weerstandsvermogen naar het niveau te tillen van € 30,4 miljoen.

Voor de volledigheid wordt nog opgemerkt dat Ernst & Young Accountants geen buffer (opslagpercentage) hebben toegevoegd aan de gekwantificeerde structurele risico's. Zij zijn van mening dat binnen een periode van 2 tot 4 jaar de structurele risico's ingebed zouden moeten worden in de organisatie en/of de begroting.

Benchmark.

Uit de vergelijking van de provincie Groningen met de andere provincies komt het volgende naar voren. De financiële positie van de provincie Groningen is ten opzichte van de andere provincies in de afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven. Daarnaast is de financiële positie van de provincie Groningen in absolute zin sterk verbeterd, met name door de verkoopopbrengst van de aandelen Essent in 2009. Het feit dat de vergelijking met andere provincies geen verandering laat zien, wordt veroorzaakt omdat ook andere provincies soortgelijke opbrengsten gegenereerd hebben. Bovendien bevindt de provincie Groningen zich rondom het gemiddelde daar waar het gaat om de verhouding tussen de intern gekwantificeerde incidentele risico's en de incidentele weerstandscapaciteit.

Adviezen Ernst & Young Accountants.

Het eindadvies van de accountant luidt als volgt:

De provincie Groningen dient over een minimaal benodigd weerstandsvermogen te beschikken van € 30,4 miljoen ter dekking van incidentele risico's.

Ernst & Young Accountants hebben tevens 3 (afgeleide) adviezen geformuleerd, te weten:

- De provincie Groningen dient waakzaam en prudent om te gaan met de vrij aanwendbare ruimte in de algemene reserve van € 92,1 miljoen (na aftrek van het onlangs becijferde minimaal benodigde weerstandsvermogen bedraagt de vrije ruimte € 61,7 miljoen).
- Er dient een monitoringssysteem geïmplementeerd te worden aangaande het realiseren van het beoogd stamkapitaal en de gewenste voeding van de bestemmingsreserve ESFI.
- Er dient onderzocht te worden of het vormen van een bestemmingsreserve voor dekking van de voeding ESFI en het opvangen van fluctuaties in de variabelen van het rendementsmodel tot de mogelijkheden behoort.

Reactie op bevindingen en adviezen van Ernst & Young Accountants.

Wij onderschrijven de bevindingen en adviezen van Ernst & Young Accountants. Het voor het onderzoek naar het minimaal benodigd weerstandsvermogen meest van belang zijnde advies is om te beschikken over een minimaal benodigd weerstandsvermogen van € 30,4 miljoen. We kunnen ons vinden in de door Ernst & Young Accountants gesignaleerde risico's met de daarbij behorende kwantificering. Wij stellen dan ook voor om het advies van Ernst & Young Accountants om een minimaal benodigd weerstandsvermogen aan te houden van € 30,4 miljoen op te volgen. Dit betekent dat ten opzichte van het huidige niveau een aanvulling nodig is van € 6 miljoen. Bij de Integrale Bijstelling 2010 is reeds een aanvulling gedaan van € 0,5 miljoen, zodat een aanvulling resteert van € 5,5 miljoen.

Over de meer (afgeleide) adviezen merken wij het volgende op.

Wij beschikken in formele zin over voldoende middelen om de gesignaleerde risico's op te kunnen vangen. De vrij aanwendbare ruimte in de algemene reserve van € 92,1 miljoen is weliswaar in formele zin vrij aanwendbaar en daarmee in principe te gebruiken voor het afdekken van

incidentele risico's, maar wij delen nadrukkelijk de mening van Ernst & Young Accountants om waakzaam en prudent met deze vrije ruimte om te gaan en onderschrijven het advies om de gerapporteerde vrije ruimte aan te wenden om het beoogde rendement uit het model te realiseren en daarmee de gewenste voeding van de bestemmingsreserve ESFI te garanderen. Hiervoor hebben wij de volgende argumentatie:

In het rendementsmodel met betrekking tot ESFI is de gerapporteerde vrije ruimte geormerkt om de gewenste voeding van de bestemmingsreserve ESFI te garanderen en om over voldoende middelen te beschikken voor het uitvoeren van projecten MIT/RSP. Indien er voor wordt gekozen om deze vrije ruimte in te zetten ter dekking van alternatieve plannen c.q. beleidsvoorstellen wordt een risico gelopen met betrekking tot dit rendementsmodel. Het rendementsmodel is daarbij gestoeld op een basisomvang van ca. € 500 miljoen (bestaande uit brugleningen en liquide middelen als gevolg van de verkoop van Essent), dividendopbrengsten en een aantal overige variabelen. Het rendementsmodel gaat er vanuit dat een groot deel van de liquiditeiten en brugleningen (ca. € 500 miljoen) die verworven zijn door de verkoop van de aandelen Essent tot 2020 met een geschat rendement kunnen worden weggezet op de kapitaalmarkt. Hierbij wordt opgemerkt dat de middelen gedurende de looptijd van het rendementsmodel voor een groot deel aangewend dienen te worden voor de financiering van de MIT/RSP-projecten. Daarnaast is stamkapitaal benodigd voor de "eeuwigdurende" voeding van de bestemmingsreserve ESFI.

Vanzelfsprekend kunnen genoemde variabelen zich in de komende jaren ten positieve of ten negatieve ontwikkelen, waarbij thans gegeven de renteontwikkeling een negatieve tendens valt te onderkennen. Reden te meer om de basis van het model (ca. € 500 miljoen voor voeding ESFI en financiering van MIT/RSP-projecten) in stand te houden en de ontwikkelingen in de variabelen te monitoren. Het is daarom nodig om de gerapporteerde vrije ruimte niet alternatief aan te wenden, zodat er voldoende middelen in het rendementsmodel aanwezig blijven om de beoogde doelstellingen uit het model te realiseren.

Verder willen wij nog opmerken dat van de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit van € 92,1 miljoen thans een bedrag van € 24,4 miljoen gelabeld is voor het minimaal benodigde weerstandsvermogen voor de periode van het nu zittende college. Ernst & Young Accountants becijferen het minimaal benodigde weerstandsvermogen op basis van het onlangs uitgevoerde onderzoek op € 30,4 miljoen.

Verder zullen wij het (afgeleide) advies van Ernst & Young Accountants inzake het implementeren van een monitoringssysteem aangaande het realiseren van het beoogd stamkapitaal en de gewenste voeding van de bestemmingsreserve ESFI overnemen. Hiermee bewaken wij periodiek de aannames en veronderstellingen die aan het model ten grondslag liggen en zullen wij indien gewenst het model actualiseren.

Ten aanzien van het advies van Ernst & Young Accountants om te onderzoeken of het vormen van een bestemmingsreserve voor dekking van de voeding ESFI en het opvangen van fluctuaties in de variabelen van het rendementsmodel tot de mogelijkheden behoort merken wij op dat wij van mening zijn dat een dergelijke reserve noodzakelijk is. Derhalve stellen wij voor een bestemmingsreserve "compensatie dividend Essent" te vormen en de door Ernst & Young Accountants becijferde vrije ruimte van € 61,7 miljoen en het reeds gelabelde stamkapitaal van € 100 miljoen aan deze bestemmingsreserve toe te voegen. Deze bestemmingsreserve dient twee doelen. Allereerst dient de dekking van de voeding van de bestemmingsreserve ESFI te zijn gewaarborgd. Ten tweede wordt deze bestemmingsreserve gebruikt om schommelingen in de variabelen van het rendementsmodel te egaliseren.

Voor de volledigheid hebben wij in bijlage 1 aangegeven welke risico's ten opzichte van de Integrale Bijstelling 2010 zijn komen te vervallen of zijn toegevoegd. Hierbij hebben wij een korte argumentatie gevoegd.

Toezegging aan PS inzake aanscherping paragraaf weerstandsvermogen.

Wij hebben u toegezegd om in het kader van het onderzoek naar de minimaal benodigde weerstandscapaciteit te bezien in hoeverre het mogelijk is om een verdere concretisering toe te passen op de kansinschatting dat een bepaald risico optreedt. Ook zouden wij hierbij kijken naar een nadere duiding van de omvang van het financiële risico en betere afbakening van hetgeen als risico thuis hoort in de paragraaf weerstandsvermogen. Wij zijn van mening dat het nu voorliggende rapport van Ernst & Young Accountants voldoende handvaten geeft om tot een aanscherping van de paragraaf weerstandsvermogen te komen. Wij hebben hiervoor de volgende argumentatie:

1. De kansinschatting is op basis van interviews gekwantificeerd.
2. De omvang van het risico is op basis van interviews gekwantificeerd.
3. Het weerstandsvermogen mag alleen worden aangesproken indien de reguliere programmabudgetten ontoereikend zijn.
4. De risico's zijn ingedeeld in 3 categorieën. Categorie I betreffen risico's die in beginsel niet direct uit de programma's kunnen worden gedekt, omdat de risico's een gevolg zijn van bijvoorbeeld expliciete politieke besluitvorming rondom deelname aan projecten. In categorie II vallen de risico's die in beginsel uit de programma's gedekt moeten worden, maar waarbij de bedragen dermate omvangrijk kunnen zijn dat de programma's dit niet altijd kunnen dragen. Categorie III zijn risico's die gedekt zouden moeten worden uit de programma's.
5. De risico's zijn onderverdeeld in kort, middel en lang.

Bovendien willen wij de presentatie van de paragraaf weerstandsvermogen verbeteren, waarbij wij er zoveel mogelijk naar zullen streven om in 1 oogopslag inzichtelijk te maken bij welke projecten wij de grootste risico's lopen en waar wij ons in de beheersing dan ook zoveel mogelijk op moeten gaan richten. Wij zullen de risico's dan ook presenteren in de vorm van een risicokaart/risicomatrix.

Wij zijn dan ook van mening dat de paragraaf weerstandsvermogen in de nabije toekomst opgesteld moet worden overeenkomstig hetgeen hierboven is weergegeven. Op deze wijze denken wij een verbeterslag te kunnen maken in de opzet en presentatie van de paragraaf weerstandsvermogen.

Voorstel.

Wij zijn van mening dat er geen redenen zijn om van het advies van de accountant inzake de omvang van het minimaal benodigde weerstandsvermogen af te wijken. Dit betekent dat wij voorstellen om gedurende de nieuwe collegeperiode een minimaal benodigd weerstandsvermogen aan te houden van € 30,4 miljoen voor incidentele risico's. Wij zijn overigens wel van mening dat het minimaal benodigde weerstandsvermogen naar boven bijgesteld **moet worden** indien het risicoprofiel significant groter wordt.

Indien en voor zover er in de nieuwe collegeperiode een beroep zou worden gedaan op het bedrag van € 30,4 miljoen zal aanvulling dienen plaats te vinden vanuit de vrij aanwendbare ruimte in de algemene reserve. Indien dit niet tot de mogelijkheden behoort dient aanvulling vanuit de rekeningssaldi te geschieden. Indien ook dit niet kan dient ruimte te worden vrij gemaakt in de begroting (al dan niet in meerjarig perspectief).

Verder stellen wij voor om de resterende vrije ruimte in de algemene reserve van € 61,7 miljoen toe te voegen aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve "compensatie dividend Essent". Tenslotte stellen wij voor om vanuit de algemene reserve het reeds gelabelde stamkapitaal van € 100 miljoen aan deze bestemmingsreserve toe te voegen.

Wij stellen voor bovengenoemde voorstellen vast te stellen door het vaststellen van bijgevoegd conceptbesluit.

Groningen, 14 december 2010

Gedeputeerde Staten van Groningen:

M.J. van den Berg , voorzitter.

H.J. Bolding , secretaris.

Bijlage 1: Risico's die ten opzichte van de Integrale Bijstelling 2010 zijn komen te vervallen of zijn toegevoegd, incl. een korte argumentatie.

Aanvullende risico's t.o.v. de Integrale Bijstelling 2010	Minimaal bedrag	Korte argumentatie
Oninbare debiteuren	p.m.	Standaard post van Ernst & Young Accountants bij onderzoeken naar het minimaal benodigd weerstandsvermogen.
Reserve Fonds Provinciale Meefinanciering	p.m.	Ultimo 2009 was sprake is van overcommitting.
Cofinanciering EU programma's (SNN)	p.m.	Bij de zgn. package deal SNN is sprake van een cofinancieringseis. Onderzocht zal worden hoe de cofinanciering gestalte zal krijgen.
Ontvangen subsidies - Generiek	1.750.000	Er bestaat een risico dat subsidies lager worden vastgesteld door interpretatieverschillen c.q. het niet naleven van regelgeving.
Gesubsidieerde instellingen	p.m.	Instellingen kunnen in financiële moeilijkheden komen door bezuinigingen. Evt. moreel beroep op de provincie. Duidelijk is dat de provincie niet verplicht is aan dit soort verzoeken gehoor te geven.
Projecten algemeen	5.000.000	Het risicoprofiel van de provincie is groter geworden met name door de rol van mede-initiator.
Frictiekosten	p.m.	Omdat de effecten van het nieuwe kabinet nog niet geheel duidelijk zijn is het nog niet duidelijk of aanvullende frictiekosten benodigd zijn.
PLG - brief Bleker - Financiering	60.000	Onzeker is of onze verplichtingen nog wel volledig worden gedekt door het rijk.
Nieuw bestuursakkoord IPO/VNG	p.m.	Risico als gevolg van de verwachting dat met name bezuinigd wordt op specifieke geldstromen.
Toezichthouder Gemeenten	p.m.	Gemeenten kunnen door calamiteiten in problemen komen waardoor de provincie zich, ondanks het feit dat er geen juridische grondslag is, moreel verplicht kan voelen financieel bij te springen. De provincie vervult overigens geen vangnetfunctie voor gemeenten, daarvoor bestaat immers de artikel 12-status FWV.
Natuurrampen	p.m.	Standaard post van Ernst & Young Accountants bij onderzoeken naar het minimaal benodigd weerstandsvermogen.
Afgegeven garanties	25.000	Standaard post van Ernst & Young Accountants bij onderzoeken naar het minimaal benodigd weerstandsvermogen.
Overige treasury risico's	p.m.	Risico op het niet kunnen terug betalen van middelen door de financiële instellingen. Risico dat het rendement op de uitstaande gelden zal gaan dalen.
Vervallen risico's t.o.v. de Integrale Bijstelling 2010		
Aan- en verkoop gronden Ulderspolder	p.m.	Inmiddels is duidelijk wat de financiële consequentie is voor de provincie Groningen en is dekking hiervoor aanwezig.
Afschrijving gebouwen Ulderspolder	p.m.	Inmiddels is duidelijk wat de financiële consequentie is voor de provincie Groningen en is dekking hiervoor aanwezig.
Breedtesportimpuls	p.m.	Het ministerie heeft in een brief aangegeven het bezwaar van de provincie te honoreren. Geen terugbetalingsverplichting meer.

Nr.

Provinciale Staten van Groningen:

Gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 14 december 2010, nr. 2010-66.146, FC;

Gelet op de uitkomsten van het door Ernst & Young Accountants uitgevoerde onderzoek naar het minimaal benodigd weerstandsvermogen;

BESLUITEN:

1. Om gedurende de volgende collegeperiode een minimaal benodigd weerstandsvermogen aan te houden van € 30,4 miljoen.
2. Het minimaal benodigde weerstandsvermogen naar boven bij te stellen indien het risicoprofiel significant groter wordt.
3. Indien en voor zover er een beroep wordt gedaan op dat vermogen zal aanvulling tot het niveau van € 30,4 mln. plaatsvinden vanuit de vrij aanwendbare ruimte in de algemene reserve. Indien dit niet tot de mogelijkheden behoort dient aanvulling te geschieden vanuit rekeningsaldi. Indien ook dit niet tot de mogelijkheden behoort dient ruimte in de begroting te worden vrij gemaakt (al dan niet in meerjarig perspectief).
4. Indien er risico's met een structureel karakter optreden zal op dat moment moeten worden besloten op welke wijze deze risico's worden afgedekt.
5. Een nieuwe bestemmingsreserve "compensatie dividend Essent" in te stellen en hieraan toe te voegen het stamkapitaal van € 100 miljoen en het restant van de vrije ruimte - na aftrek van het minimaal benodigde weerstandsvermogen - ad € 61,7 miljoen.
6. De paragraaf weerstandsvermogen in het eerstvolgende bestuurlijke planning- en controldocument aan te scherpen met de volgende onderdelen:
  - a: Het kwantificeren van de kansinschatting en het kwantificeren van de omvang van het risico.
  - b: Het weerstandsvermogen mag alleen worden aangesproken indien de reguliere programmabudgetten ontoereikend zijn.
  - c: De risico's indelen in 3 categorieën, te weten categorie I voor risico's die niet aan een programma zijn toe te wijzen, categorie II voor risico's die in beginsel uit de reguliere programmabudgetten gedekt moeten worden, maar waarbij de bedragen dermate omvangrijk kunnen zijn dat de programma's dit niet altijd kunnen dragen en categorie III voor risico's waarbij verwacht mag worden dat deze risico's gedekt kunnen worden uit de reguliere programma's.
  - d: De risico's onderverdelen in kort, middel en lang.
  - e: De presentatie van de paragraaf weerstandsvermogen verbeteren door middel van een risicokaart/risicomatrix.

Groningen,

Provinciale Staten voornoemd:

, voorzitter.

, griffier.